
ОСОБЛИВОСТІ ОБРАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ

*Опанасюк Марк Вікторович,
студент 2 курсу 4 факультету
підготовки кадрів для органів юстиції
Національної юридичної академії України
імені Ярослава Мудрого*

Особливість правової природи Європейського Союзу, який поєднує у собі риси федерації, конфедерації та міжнародної організації, відображається також в унікальній будові і статусі його органів. Серед цих органів є такі, що втілюють наддержавні риси – Європарламент, Комісія ЄС, Європейська Рада, судові органи ЄС, Європейський Центральний Банк, і такі, що є носіями міжнаціонального начала – Рада ЄС.

Європарламент – є органом, який представляє більш ніж півмільярдне населення 27 країн-членів, і бере участь у законодавчому процесі разом з Комісією і

Радою ЄС [8]. Парламент формується шляхом прямих, загальних виборів, відповідно до статті 9а Лісабонського договору від 13.12.2007 року. Але така процедура формування вперше була застосована у 1979 році, завдяки до створення ЄС.

В 1951 році Бельгія, Франція, Федеративна Республіка Німеччина, Італія, Нідерланди та Люксембург підписали договір про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС). Такий представницький орган як, Загальна Асамблея ЄОВС мав лише певні контрольні функції стосовно діяльності інших органів ЄОВС. 25 березня 1957 року у Римі були підписані договори про створення Європейського Економічного Співтовариства (ЄЕС) та Європейського співтовариства з атомної енергії (Євроатом). З набранням Римськими договорами чинності у 1958 році був створений єдиний представницький орган для всіх існуючих на території Європи економічних організацій (ЄОВС, ЄЕС та Євроатому) – Європейської парламентської асамблеї. 30 березня 1962 року депутати вирішили перейменувати Європейську парламентську Асамблею в Європейський Парламент, і така зміна юридично була оформлена аж у 1986 році в Єдиному Європейському Акті. З 1977 року, внаслідок введення під час ухвалення законодавства «процедури узгодження» з Європарламентом, і розширення повноважень Парламенту у бюджетній сфері (створення Суду аудиторів), вплив Європарламенту значно зріс. Роль Парламенту суттєво посилювалася з набуттям чинності договору «Про Європейський Союз» в 1992 році [2,89-90].

На сьогодні Європарламент виконує такі чотири основні функції: а) законодавчу – участь у законодавчому процесі через численні процедури (Амстердамський та Ніццький договори 1999 та 2003 років, ще більше розширили повноваження Парламенту); б) бюджетну - Європарламент має вирішальне слово в прийнятті чи відхиленні проекту бюджету, також поточний контроль за виконанням бюджету [3,238]; в) контрольну – контроль за діяльністю органів виконавчої влади – Єврокомісії та інших; г) зовнішньополітичну – згода щодо певних міжнародних угод за участю ЄС, переговори щодо набуття новими країнами членства в ЄС [1,109-111].

Також Європарламент затверджує кандидатуру на посаду Президента Комісії [2,90].

До 1979 року депутати представницького органу ЄЕС обирались непрямыми виборами: кожен національний парламент держав-учасниць у межах квот, відведених відповідній країні, обирав зі свого складу представників до Європейської парламентської асамблеї за системою, встановленою національним законодавством [4,20]. У вересні 1976 року Радою ЄЕС було схвалено Акт, що мав рекомендаційний характер, “Про вибори до Європейської парламентської асамблеї загальними прямими виборами”. Більшість положень цього Акту були включені в національне виборче законодавство країн-членів у 1979 році. Так, кожен громадянин з правом голосу може проголосувати на території будь-якої з країн-членів ЄС, за умови попереднього його включення в списки виборців.

7-10 червня 1979 року відбулися вибори в Європарламент за новими правилами. В них взяли участь 9 країн-членів, і Європарламент містив 410 мандатів. Раз в п'ять років відбувалися вибори в Європарламент. Кількість мандатів збільшувалась із збільшенням кількості країн-членів. В 2004 році кількість обраних депутатів зросла до 732 (кількість членів ЄС фактично за півтора місяця до виборів збільшилася на 10 і становила 25 держав). Після чергових виборів, що відбулися 4-7 червня 2009 року, кількісний склад становить – 736 депутатів від 27 країн (1 січня 2007 року приєднались Румунія і Болгарія, а склад Європарламенту прийшлося збільшити до 785 депутатів, як тимчасовий захід до виборів 2009 року) [2,92-93].

В Європарламенті діє 7 депутатських фракцій різного напрямку: Народна Партія Європи/ Європейські Демократи (християнсько-демократичний, консервативний), Партія Європейських Соціалістів (соціал-демократичний, соціалістичний), Європейська Ліберально-Демократична та Реформ Партія (ліберальний, центристський), Група Зелених/Європейський Вільний Альянс (екологічний, регіоналістський), Група Європейських Об'єднаних Лівих/Зелені Ліві Скандинавії (соціалістичний, комуністичний), Союз за Європу Націй (націоналістичний, консервативний), Група за Європу Демократій та Різноманіття (антиєвропейський), та незалежні кандидати. При формуванні фракцій національна ознака має другорядне значення, першорядну роль грають ідеологія і цінності. Для того, щоб сформувати фракцію у Парламенті 2009 року потрібно було зібрати групу з 25 членів, що представляє 7 різних країн [5]. Найвпливовішими партіями в Європарламенті є правоцентристська ЕРР - ЕД (Консервативна Народна партія Європи) і лівоцентристська РЕС (Партія європейських соціалістів)[6].

Представництво європейських країн у парламенті здійснюється за дегресивно-пропорційним методом, тобто невеликі держави отримують значно більше мандатів, ніж мали б за пропорційного представництва. Так забезпечуються національні інтереси невеликих країн. Найбільшу кількість місць отримала Німеччина – 99, Мальта – найменшу – 5[2,93]. Згідно з Лісабонською угодою кількість членів Парламенту не повинна перевищувати 750, плюс Президент. Але дана система розподілу вступить в силу з 2014 року. Мінімальний поріг представництва буде 6 місць, максимальний – 96 місць (ст.9а) [9].

На даний час немає єдиного для ЄС виборчого права, бо вибори в кожній країні проходять відповідно до вітчизняного законодавства, хоча є певні рамки: прохідний бар'єр на національному рівні не може перевищувати 5%, день голосування не повинен припадати на перші три дня тижня, проведення виборів за пропорційною системою і в один тур. В більшості країн ЄС голосування є правом, але в декількох країнах це обов'язок, і за його невиконання передбачені санкції (Бельгія, Греція, Люксембург). Франція і Англія використовували поділ на виборчі округи, інші країни надали перевагу загальнонаціональному виборчому округу. Але в майбутньому планується встановити єдину для всіх країн виборчу систему та процедуру [5].

Вибори 2009, на жаль, показали розчарування населення країн-членів в Європарламенті: була зафіксована найнижча явка виборців за всі роки його існування - 42,94%, провідні партії набрали меншу кількість голосів, ніж за попередніх виборів, в Парламенті зріс вплив антиєвропейських партій, змогли пройти радикально налаштовані партії і партії, що є в опозиції до діючих урядів країн-ЄС [7].

Отже, можна стверджувати, що повернення довіри населення країн-членів та знаходження компромісного варіанту щодо спільних виборчих процедур - це питання майбутнього. Досягнення такої мети можливе лише за умови врахування інтересів кожної держави- члена Європейської спільноти.

Література

1. Муравйов В. І. Наднаціональні інститути в системі органів ЄС/ В.І.Муравйов// Часопис Київського Ун-ту права. - 2004. - №3. - С.105-113;
2. Панкевич О., Кілик М. Особливості обрання Європейського Парламенту/О. Панкевич, М. Кілик// Вісник ЦВК. - 2007. - №2. - С.89-94;
3. Грицяк І. Законодавчі та виконавчі органи ЄС/ І. Грицяк// Вісник Укр. Акад. Д. Управління при Президентові України. - 2002. - №2. - С.237-243;

-
4. Лаба О.В. Майбутнє Європи: вирішення проблеми «демократичного дефіциту»/ О. В. Лаба// Часопис Київського Ун-ту права. - 2004. - №3. - С.19-24;
 5. Петров К. Выборы в Европарламент 2009/ К. Петров. - [електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.stratagema.org/rus/index.php>;
 6. Семиренко А. Европейский Парламент: ставки сделаны./ А.Семиренко// Интернет-журнал «Вся Европа.ru» (№4(32), 2009) - [електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.alleurora.ru>;
 7. На выборах в Европарламент зафиксирована рекордно низкая явка. - [електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://lenta.ru/news/2009/06/08/elect/>;
 8. Welcome to the European Parliament. - [електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.europarl.europa.eu>;
 9. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. - [електронний ресурс]. - Режим доступу: http://europa.eu/lisbon_treaty/index_en.htm.

Науковий керівник – Трагнюк Олеся Янівна, к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права і державного права зарубіжних країн.